

XXVI

KLASZTOR ŚW. JÓZEFA W ŁODZI

W 1945 r. prowincjał o. Józef Prus rozpoczął starania o założenie nowego klasztoru w Łodzi. Inspiratorkami tej fundacji stały się łódzkie karmelitanki bose, które pragnęły mieć stałą opiekę duchową ze strony własnego Zakonu.

W pobliżu ich klasztoru, w gminie Radogoszcz, przy zbiegu ul. św. Michała i Liściastej wznosił się opuszczony przez Niemców kościół i plebania z czterema morgami ziemi. Nieruchomość ta, na mocy aktu kupna dokonanego przed notariuszem Kuleszą (w Zgierzu, dnia 8 czerwca 1920 r. za nr repert. 114), należała do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Zgierzu. Posiadała oddzielną księgę wieczystą pod nazwą „Nieruchomość w Julianowie nr 106", nr repertorium hipotecznego 140¹.

Na gruncie tym, w 1935 r. ewangeliccy parafianie zbudowali zbór i plebanię. Nie dokończona jeszcze świątynia protestancka, w czasie II wojny światowej służyła za magazyn niemiecki. Po wyswobodzeniu Łodzi, nieruchomość zaliczona została w poczet dóbr poniemieckich.

Dnia 7 maja 1945 r. (L. 130/45) o. Józef Prus zwrócił się do Zarządu Gminy Radogoszcz z prośbą o przydzielenie karmelitom bosym opuszczonego zboru z zabudowaniami i ogrodem. Zarząd Gminy, pismem (z dnia 7 maja 1945 r.) skierowanym do Kurii Biskupiej w Łodzi, poparł prośbę karmelitów, oddając zbór na użytek Kościoła katolickiego². Ponadto 11 maja 1945 r. o. prowincjał skierował do Głównego Urzędu Tymczasowego Zarządu Państwowego prośbę o prawomocne przekazanie zboru poniemieckiego Zakonowi. Stanisław Dowbór, naczelnik Wydziału Głównego Urzędu Tymczasowego Zarządu Państwowego, pismem z dnia 12 maja 1945 r. L. Dz. 1712/IV—45, na podstawie art. 7 ustawy z dnia 6 maja 1945 r. o majątkach opuszczonych i porzuconych³, oddał w zarząd i użytkowanie Zakonowi Karmelitów Bosych zbór poniemiecki z całym majątkiem ruchomym i nieruchomym⁴.

¹ AKŁ 1. Akta fundacyjne klasztoru k. 1 v.

² Tamże k. 1.

³ Dz URP nr 17 poz. 97.

⁴ AKŁ 1. Akta fundacyjne klasztoru k. 2.

Na podstawie tych dokumentów karmelici weszli w użytkowanie nieruchomości. Przysłany przez prowincjała o. Elizeusz Trzeciak, objął w posiadanie kościół z plebanią. Pragnąc jak najrychlej otworzyć świątynię dla katolików, zwrócił się do Kurii Biskupiej z prośbą o urzędowe otwarcie i poświęcenie kaplicy. Ks. bp Jasiński nie zgodził się na otwarcie domu zakonnego, dopóki karmelici nie uzyskają prawa własności. Wówczas o. Elizeusz Trzeciak w dniu 28 czerwca 1945 r. sam na własną rękę poświęcił i otworzył kaplicę rozpoczynając nabożeństwa dla wiernych. Dnia 29 maja 1947 r. o. prowincjał ponownie zwrócił się do Kurii Biskupiej o pozwolenie na stałe osiedlenie się karmelitów w Łodzi. Tym razem ks. bp sufragan K. Tomczak, wikariusz generalny, pismem z dnia 29 maja 1947 r. L. 1506/47 przyjął karmelitów do diecezji, zezwalając im na stałe osiedlenie się w Łodzi⁵.

Objęty kościół był w stanie surowym, a plebania w czasie działań wojennych zdemolowana. Według obliczeń inż. Wacława Kowalewskiego, biegłego sądowego w zakresie budownictwa i szacunków nieruchomości przy Sądzie Okręgowym w Łodzi, koszt robót wykonanych przez parafię ewangelicką wynosił zgodnie z wyceną 788.471 zł.

Kościół murowany, jednonawowy. W chwili objęcia przez Zakon posiadał wyprowadzone mury nawy głównej, prezbiterium, wieży oraz zrobione z żelaza więzary dachowe pokryte dachówką. Wykonane również były: trzecia część szalowania drewnianego stanowiąca sufit kościoła nad nawą, podłoże pod posadzkę i podpiwniczenie części kościoła (ryc. 115).

Po objęciu nieruchomości, karmelici własnym nakładem ukończyli budowę kościoła wraz z wewnętrznym uposażeniem. Koszty budowy wynosiły⁶:

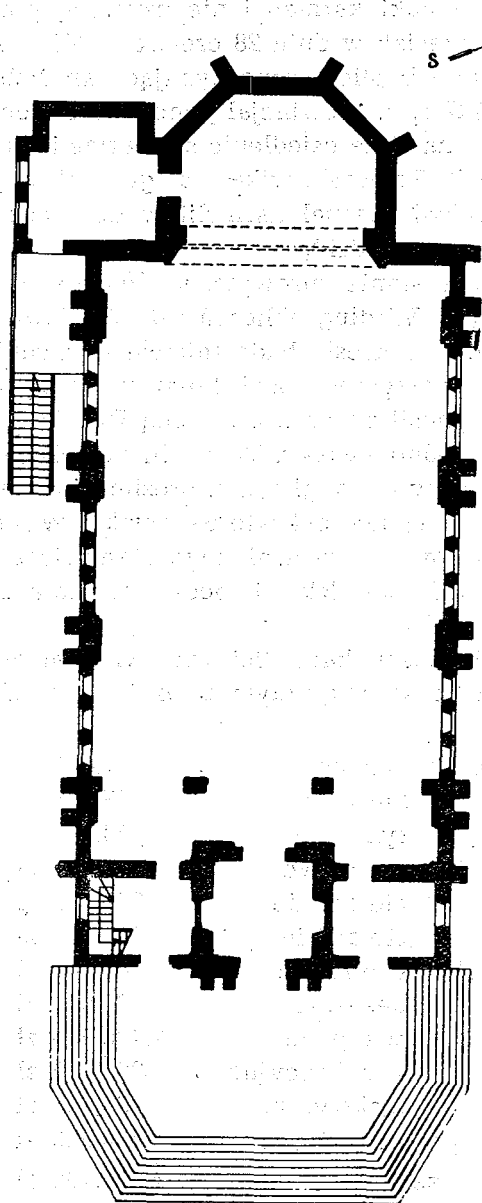
1. Roboty ziemne	1.920 zł
2. " murowe	37.825 zł
3. " tynkowe	58.295 zł
4. " betonowe	1.461.00 zł
5. " ciesielskie	259.440 zł
6. " stolarskie	243.100 zł
7. " ślusarskie	42.000 zł
8. " dekarские	70.000 zł
9. " specjalne	1.496.000 zł
10. " kanalizacyjne	260.000 zł
11. " elektryczne	99.606 zł
12. Budynki klasztorne	500.220 zł
Razem	4.529.406 zł

⁵ Tamże k. 10.

⁶ AKŁ 5. Akta procesu o klasztor k. 73—80.

W ramach prac stolarskich wykonano: okna, drzwi, podłogi, szafy, ławki, klęczniki, balustradę dębową za 35.000 zł, ołtarze boczne rzeźbione w drzewie dębowym za 200.000 zł, ambonę — 100.000 zł i 5 konfesjonałów 200.000 zł.

W zakresie inwestycji specjalnych wybudowano nowe organy 25-gło-

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17. Łódź. Rzut przyziemia kościoła Św. Józefa wg pomiarów z 1968 r.

sowe za 750.000 zł, wielki ołtarz z marmuru za 500.000 zł i zakupiono dwa dzwony na wieżę za 220.000 zł.

Parafia ewangelicka w Zgierzu upomniała się o swoją własność. W dniu 31 grudnia 1955 r. w pozwie wniesionym do sądu zażądała odebrania karmelitom 4 morgów ziemi, kościoła i plebanii. Sąd Wojewódzki dla miasta Łodzi, Wydział II Cywilny, po rozpatrzeniu sprawy, wyrokiem z dnia 4 lutego 1957 r. oddalił powództwo i zasądził parafię ewangelicką w Zgierzu na kosztą procesowe motywując, że karmelici otrzymali nieruchomości w użytkowanie od prawomocnego zarządu⁷. Parafia ewangelicka wniosła odwołanie od wyroku Sądu Wojewódzkiego do Sądu Najwyższego w Warszawie⁸. Wyrokiem Sądu Najwyższego w Warszawie, z dnia 10 listopada 1958 r., karmelici boski zobowiązani zostali do zwrotu ewangelicko-augsburskiej parafii 4 morgów pola, kościoła i plebanii⁹. Ponieważ inwestycje przeprowadzone przez karmelitów kilkakrotnie przewyższały wartość nieruchomości przejętych po protestantach, dlatego parafia ewangelicka chcąc zająć przysądzoną realność, musiałaby zwrócić Zakonowi koszty przeprowadzonych inwestycji. Wacław Kowalewski, inżynier, biegły sądowy w zakresie budownictwa i szacunków nieruchomości przy Sądzie Okręgowym w Łodzi, oszacował wartość nieruchomości z kosztem robót wykonanych przez gminę ewangelicką na 1.599.271 zł. Natomiast koszt robót wykonanych przez karmelitów ustalił na 4.029.186 zł¹⁰. Dla załatwienia tej sprawy polubownie, rozpoczęto pertraktacje. Parafia ewangelicka wyraziła chęć sprzedaży nieruchomości Zakonowi. Definitorium Prowincjalne aktem z dnia 20 maja 1960 r. wyraziło zgodę na wypłacenie parafii ewangelickiej maksymalnej sumy 800.000 zł. Pełnomocnikiem do załatwienia tej sprawy w imieniu prowincjała został delegowany o. Paweł Gut, dotychczasowy przełożony klasztoru w Łodzi. Po uzyskaniu wszelkich pozwoleń i załatwieniu spraw urzędowych, w dniu 30 czerwca 1960 r. zawarto kontrakt kupna-sprzedaży w Państwowym Biurze Notarialnym w Warszawie nr rep. A/a-I-5181/60. Adolf Waldemar Gaspary w imieniu Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Zgierzu sprzedał Zakonowi Karmelitów Bosych powyższą nieruchomość za cenę 710.000 zł¹¹. Mocą tego aktu karmelici weszli w prawne posiadanie nieruchomości w Łodzi na Radogoszczu przy ul. Liściastej 9. Na podstawie powyższego aktu notarialnego, Sąd Powiatowy dla m. Łodzi, Wydział VI Ksiąg Publicznych, postanowieniem z dnia 2 lipca 1962 r. pozwolił przepisać do księgi wieczystej „Nieruchomość w Julianowie nr 106 nr rep. hip. 1401” Zakon Karmelitów Bosych, w miejsce Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Zgierzu.

⁷ Tamże k. 1.

⁸ Tamże k. 67.

⁹ Tamże k. 70.

¹⁰ Tamże k. 73.

¹¹ AKŁ 2. Akta kupna klasztoru w Łodzi k. 25

Po uzyskaniu prawa własności, ks. Stefan kard. Wyszyński, prymas Polski — na mocy specjalnych uprawnień Stolicy Ap., dekretem datowanym w Warszawie, dnia 24 maja 1961 r. N. 2684/61/P./ ad L. dz. 59/61. — kanonicznie erygował nowy dom zakonny, oraz uprawomocnił dokonywane czynności¹².

W l. 1966—1969 staraniem o. Jana Chrzyciela Kołaczka, przeora klasztoru, zainicjowano nowoczesny wystrój wnętrza kościoła. Plany wyposażenia opracował ks. Tadeusz Furdyna, salezjanin. W tym też czasie wykonano drogę krzyżową oraz kilka witraży. W następnych latach, za przeorstwa o. Floriana od Chrystusa Ukrzyżowanego (Knapika), wykonano dalsze witraże z kratami na okna, nowe oświetlenie wnętrza, stały ołtarz w środku prezbiterium, położono mozaikę w absydzie, umeblowano zakrystię i dachy świątyni pokryto pocynkowaną blachą.

Po całkowitym wyposażeniu wnętrza, ks. bp Józef Rozwadowski, ordynariusz łódzki, konsekrował kościół Św. Józefa w dniu 20 marca 1972 r. Z jego też inicjatywy erygowano tutaj parafię. Duszpasterstwo parafialne rozpoczęli karmelici prowadzić uroczystością nawiedzenia obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej (w ramach ogólnopolskiej peregrynacji), dnia 25 listopada 1974 r. Pierwszym proboszczem erygowanej parafii został zamianowany o. Florian Knapik, przeor klasztoru.

¹² AKE 1. Akta fundacyjne klasztoru k. 13.

